

АНТИВІКТИМНЕ ВИХОВАННЯ НЕПОВНОЛІТНІХ – АКТУАЛЬНИЙ НАПРЯМОК В СУЧАСНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ НАУЦІ

Казьміришена-Файденко О.С.
Вінницький гуманітарно-педагогічний коледж

Соціально-економічна та політична нестабільність українського суспільства неминуче призводить до падіння моралі, росту злочинності та насильства.

Загальновідомо, що неповнолітні є найменш захищеною частиною населення у будь-якому суспільстві, особливо в тих країнах, де мають місце кризові процеси. Саме вони досить часто стають жертвами злочинників. Кількість правопорушень проти цієї вікової категорії нестримно зростає з кожним роком.

Пережите насильство завжди є сильним травмуючим фактором, психологічні і соціальні наслідки якого проявляються протягом усього подальшого життя потерпілого.

Дослідниками кримінологічних та психологічних галузей встановлено, що певним категоріям осіб притаманні риси, які створюють підвищену можливість за певних умов стати жертвами насильства. Неповнолітні теж входять до числа осіб з підвищеною віктимністю.

На думку Н.Б.Морозова, віктимність – це схильність тієї чи іншої особи за певних умов стати жертвою насильства [5]. Під віктимізацією Н.В.Вострукнутов розуміє процес перетворення потенційної жертви в реальну [4].

Саме педагогам необхідно бути обізнаними з віктимологічними факторами і рисами, намагатися враховувати їх у своїй роботі, знаходячи шляхи подолання проблеми насильства над неповнолітніми.

Віктимні риси неповнолітніх можна поділити на дві групи: загальні та індивідуальні. До загальних належать: невміння адекватно реагувати на ситуацію, невідповідність фізичного і психічного розвитку, перевага процесів збудження над процесами гальмування, фізична слабкість. Індивідуальні віктимні властивості поділяються на біопсихологічні, власне психологічні та соціально-психологічні.

Б.З.Шаїхова, Н.В.Вострукнутов, В.А.Гусева, Л.А.Підрізова зазначають, що важливе значення у можливості стати жертвою насильства має віктимізує виховання – це такий тип виховання, при якому у неповнолітніх формуються віктимні якості [1,2,3]. Серед них виділяють наступні: надмірна довірливість, віддання переважної орієнтації на думку найближчого соціального оточення, недостатня сформованість конструктивних навичок виходу із конфліктної ситуації, підкорення авторитету старших, нерішучість в плані життєвого вибору, недостатня обізнаність у сфері сексуальних взаємовідносин, низька здатність до прогнозування можливих варіантів розвитку ситуації.

Доведено, що особливості сімейного виховання також значною мірою впливають на формування віктимних рис характеру. Негативними типами сімейного виховання є авторитарний, при якому здійснюється постійний контроль за діями дитини і нав'язування їй життєвих стереотипів, та потворний, при якому батько чи частіше мати виявляє надмірну увагу до дитини, потурає її слабкостям і перебільшує здібності.

Отже, неповнолітні є найбільш вразливою категорією щодо вчинення проти них насильницьких дій. У їх вихованні необхідно створювати умови для подолання віктимологічних рис, формувати риси характеру впевненої в собі особистості. Педагогам слід впроваджувати елементи антивіктимного виховання для мінімізації насильства над неповнолітніми.

1. Іващенко О. Сексуальні зловживання щодо дітей та підлітків в Україні. // Практична психологія та соціальна робота. -№4, 1998, -с. 43-45.
2. Кеплер В. Одна дитина з чотирьох або що потрібно знати професіоналу у роботі з дітьми – жертвами сексуального насильства. – К., 1997.
3. Руководство по предупреждению насилия над детьми / Под ред. Н. К. Асановой.—М.: Владос, 1997, - 512 с.
4. Ривман Д.В., Устинов В.С. Виктимология. СПб., 2000.
5. Фатеев А.Н. Основы виктимологии: Учебное пособие. Ростов-на-Дону, 2007.